

AVAR PÁL:

PIROS SZALAG

Balázsi Oszkárné nem tudta kimondani a nevét. „Balázsoszká, igen, Bázszoszká” — ismételtette vigyorogva, ha kérdezték tőle. Meg kell hagyni, ritkán kérdezték tőle. Kivizsgált, kikezelt eset volt, elbutult paralitikus, akin a többször megismételt kezelés sem segített. Az orvosok, tisztában voltak vele, hogy igyekezetükkel csupán annyit értek el: Bázszoszká a kezelés folytán sem élni, sem meghalni nem tud.

Férje, akitől betegségét kapta, régóta a föld alatt porladozott már. Gyermekei pedig szerte-szétszéledtek, amikor megtudták, hogy anyjuk milyen szegényletes körben szenved. Ettől kezdve ijedten vizsgáltatták a vérüket, időről-időre felkeresték a laboratóriumokat, ahonnan ugyan mindig negatív lelettel távoztak, ezek elnére sem érintkeztek többé egymással. S ha mégis úgy adódott, hogy találkozniok kellett, kényelmetlenül feszengtek, idegenül mosolyogtak egymásra.

Bázszoszká így szorult az orvosok, ápolók kegyeire. És ő meg is volt elégedve mindennel. Az étellel, az itallal, mindennel. Egymaga is tudott enni, de időnként megmakacsolta magát. Nem nyúlt semmihez. A kanalat sem fogta meg, ehelyett a mennyezetre bámult mereven és várt. Várt addig, amíg egy nővér oda nem ült melléje és kanalanként meg nem etette. Az ilyen etetés aztán ünnepszámba ment nála. Szépen kérette magát, minden nyelésre fel kellett szólítani, kínálgatni, vagyis jólesett neki, ha foglalkoztak vele.

Az orvosok azonban továbbra is törték a fejüket. Várták az alkalmat, amikor Bázszoszká-t elbocsájthatják, vagy elhejzethetik valami rokkant otthonban, hogy ne foglalja el hasztalanul a kórházi helyet más, esetleg gyógyítható beteg elől.

Egyik nap értesítés jött a kerületi tanácstól, s Balázsi Oszkárné másnap a „Kegyelem” elnevezésű gyógyíthatatlan betegeket ápoló intézetbe vitték a mentők.

Ott az osztályos nővér nyomban levetkőztette és neki pucéran kellett végignéznie, ahogy minden darab holmiját leltárba veszik.

— Kedvesem, mije nincs még magának? — kiabálta az osztályos nővér. Beszéd közben a szemüvegét is levette és a kezét csípőjére tette.

— Mondja kedvesem, milyen kacatját nem hozta még magával! Főorvos Ur! Szóljatok már a főorvos úrnak! — kiáltott a mellette kíváncsiskodó nővérekre. Azok egyszerre kérdezték:

— Melyiknek?

A kórteremben néma csend támadt. Csak az „aznapi” haldokló nyögése hallatszott tovább: valami bugyborékolás, vagy rotyogás-féle, ami olyannyira megszokott volt, hogy senkit sem zavart már. Sőt bizonyos fokig megnyugtató hatása is volt „az aznapi” teljesíti kötelességét. Szorgalmasan birkózik feladatával, hogy megürítse az ágyat, naponta azt az egyet, amire évek óta biztosan számít a beutaló hatóság. „Még sokan akarnak itt meghalni! Uraim, ne tartsuk fel a sort!” — kiáltotta egyszer a férfi osztályon egy különös beteg, amikor a vizitnél még nem

volt meg az aznapi. Ezen az egyébként mindig szigorú osztályos nővér is elnevette magát, sőt maguk a betegek is mosolyogtak. Ment tovább a vizit, hát egy óra múlva észreveszi a kórtermes nővér, hogy a különös férfi üveges szemekkel bámul a mennyezetre. Feldobják a takaróját, alatta csupa vér a lepedő: a férfi zsillett pengével felvágta az ereit.

— Melyiknek? Az ezredes úrnak? — Melyiknek! Mezőfi doktor az egyik tábori kórház parancsnoka volt a háborúban. Am egy akna őt is megsebesítette és azóta csak két bottal tudott járni. Tekintete azonban igen fürgén futkosott ide-oda, szavai pedig, olyan keményen pattogtak, mintha mindig parancsot osztogatna. A viziteken botjai kopogása is vezényszó: gyanánt hatott: „Tovább! Gyerünk tovább!” Alorvosi beosztásban volt, de mindenki főorvos úrnak, vagy éppenséggel ezredes úrnak szólította. Ebben a rendfokozatban hejyezték nyugállományba.

A voltaképpeni főorvos Gerő doktor volt, egy szemüveges, kövérkés, igen jó-ságos bácsi, aki egyidejűleg három kórházban teljesített szolgálatot. Mindig úgy érkezett meg, mint aki már indul is tovább, csak éppen megkérdezi, mi újság? Szigálja az „exitáltak” kórrajzait, amiket Mezőfi doktor gyönyörű kézírással készít el és tesz elibe. Mezőfi ilyenkor szokta „leadni a jelentését” erről-arról, ami éppen észbejutott. Tudta, hogy Gerő doktor már a harmadik mondatnál félbeszakítja, és eképpen szól: „Milyen hideg van ma!” Vagy: „Micsoda fullasztó hőség uralkodik odakint!” Mezőfi ezután a Voronyezsnél személyesen észlelt éghajlati viszontagságokról beszélt, azt hasonlítgatta össze a miénkkel. Ha jól ment, vizitre már nem is kerülhetett sor, mert Gerő bácsi ijedten kapta elő a zsebórá-ját és csekély pár perc múlva elindult, hogy ismét útban legyen, — valahol a ha-rom kórház között.

— Melyiknek! Melyiknek ... — zsörtölődött tovább az osztályos nővér, mi-közben Balázsfiné motyóját szedte széjjel és egy keskeny, pirosbársony szalag-ra talált a rongyok és a kopott papírok között. — Ez olyan fiatalnak érzi magát, ez még nem akar meghalni. No nézzétek csak, cifra másli kell neki! Ez még férjhez akar menni! — mutatta a szalagot a többi nővérek, aztán méztelenül fekvő beteghez fordult: — Kedvesem, maga rossz helyre jött. Eltévészttette a ház-számot kedvesem, — harsogta, aztán ismét a nővérek felé fordult: — Ez tudja, hogy a szomszédban fiuk vannak. Ne mozduljak innen, ha ez nem a fiú-iskolába készült!

Erre az egész kórterem dőcögő, vihogó, köhécselő nevetésben tört ki:

— Hühühü! — nevetett Bázszoszká is, bár az egészből keveset fogott fel az elméje. De örült, hogy ilyen sokat foglalkoznak vele és hogy megérkezése után nyomban a társaság középpontjába került. Később meg már nem tudott hová lenni a boldogságtól: a szalagot odaadták neki és ő újra a hajába köthette!

Ettől kezdve folyton így tréfáltak vele. Mindaddig, míg Gerő doktor ki nem mutatta a rokonszenvét iránta.

Az egyik vizitnél ugyanis kiderült, hogy a főorvos valahonnan ismeri Bázszoszkát. Rendszeresen érdeklődött is bizonyos közös ismerősök iránt. A beteg többnyire artikulátlan hangon felelt a főorvosnak, mire az minden alkalommal meg-kérdezte nincs-e valami kívánsága? Bázszoszká többnyire a fejét rázta és vigyor-gott, jelezve, hogy mindennel meg van elégedve. Később aztán attól való félelmé-ben, hogy megsérti a főorvost, mégiscsak kitalált valamit. Injekciót kért.

Gerő az ezredesre nézett.

— Majd adunk valamit! — helyeselt Gerő. A nővérek is összenéztek. Ám alig haladtak pár lépést, egy asztmás, csontra-bőrré lesoványodott nő is megszólalt:

En nem kaphatnék abból az injekcióból? Főorvos úr, az Istenre kérem... — köhécselte, de nem tudta folytatni, mert az izgalomtól rájött a fulladási roham.

Gerő ismét Mezőfire nézett:

— Neki is adjatok valamit! — mondta félig parancsoló, félig kérő hangon.

Mezőfi katonás rövidséggel válaszolt:

— Jó! — és már ment is tovább. De amikor más betegek is felbuzdultak, és mind injekcióért kezdtek fohászcodni, Mezőfi felhorkant:

— No, hát erre aztán szükség nincs! Igazán semmi. Utóvégre itt kivizsgált, kikezelt esetek vannak.

— Jó, kérlek! — mentegetődzött Gerő. Akinek megígértem, rendben van! De igazad van, semmi szükség... —

— Igazán semmi! — koppantott a botjával Mezőfi.

Másnap kezdetét vette az injekciós korszak.

Mezőfi valami fájdalmas gyógyszert adhatott a két betegnek, mert a harmadik injekció után hirtelen félbe kellett szakítani a kúrát. Amikor a volt katonaorvos az osztályos nővér kíséretében megjelent a kórteremben, kezében a fecskendővel és a vattával, az asztmás nő váratlanul elsikította magát:

— Nem akarok meghalni! — De nem tudta folytatni, mert ismét elkapta őt a roham. Félig ülőhelyzetben fuldokolt vagy tíz percig.

Erre az egész kórterem zsvajogni kezdett: „Nem akarunk meghalni! Nem kérünk injekciót! Engedjenek haza!” — kiabálták össze-vissza. Recsegní kezdtek az ágyak, sípoltak a tüdők, a láztáblák össze-vissza jártak.

Bázsoszká, aki régóta nem észlelt ekkora rémületet, annyira megijedt a kiabálástól, hogy valósággal pánikba esett. Feltápáskodott az ágyából és reszkető lábakkal, ide-oda támolmogva menekülni próbált a teremből. Mire utolérték, már a folyosó végén, egy ablakmélyedésben szorongott.

Az ablak a fiúiskola udvarára nyílt.

Tornaóra volt. A diákok az udvaron felállított szereken tornáztak: lengtek, lebegtek a fehér trikók, Bázsoszkának valóságos gyönyörűség volt a látvány. Ez hát a fiúiskola, amivel annyit csúfolták. Ezek közül kell választania vőlegényt? Csodálatos! — gondolta, és csak úgy repdesett a szíve örömeben. Alig várta, hogy a főorvos újra megjelenjék a viziten és ő újabb kívánsággal állhasson elő.

A legközelebbi vizitre azonban jó pár napig kellett várnia.

Gerő doktor valamilyen oknál fogva hosszabb időre elmaradt. Amikor végül is megékezett, így szólt az ezredeshez:

— Te! Nem az a baja ennek a betegnek?... Ennek a Bázsoszfínének. Mutasd! Hadd nézzem meg a kórrajzát!

Mezőfi megütődve nézett Gerőre.

— De kérlek, főorvos uram, ne igazad magad! Egy kivizsgált, kikezelt kázus. Persze, ahogy parancsolod, — tette hozzá és az iratszekerényhez sántikált.

Gerő izgatottan dülta fel a kórlapot és egy perc múlva sápadtan, szinte megsemmisülve dült hátra a székbe.

Mezőfi gyanakvó kárörömmel nézte főnökét és nem tudta, mitévő legyen.

— Hipochonder vagyok, — nyöszörögte Gerő, amikor magához tért. — Rös-

tellem, — pillantott szánalmat kérő tekintettel a kollégájára: — Ne ne vess ki, de én megkérek valamire, — fordult Mezőfihez.

— Természetesen! Parancsolj velem! hajolt meg udvariasan az ezredes. — Remélem nem óhajtod, hogy teljes diszkéciómról biztosítsalak!

Gerő a fejét rázta, de ezekután is nehezen szólalt meg. Közben lepedő nagyságú zsebkendővel törölgette a homlokát.

— Levennél tőlem vért? És valakinek a neve alatt ... Jaj! Elküldenéd a laboratóriumba?

— A legnagyobb készséggel! — válaszolta Mezőfi és alig titkolható örömeiben kiegyenesedett, hogy botjai alatt megreccsent a padlódeszka.

A főorvos arcán látszott, hogy még mondani szeretne valamit, de hát nehezen szánja rá magát. Lassacskán mégis nekibátorodott:

— Tudod nem egészen hipochondria. Én jóban voltam a családdal, többször ettem, ittam náluk. Az Oszki kimondottam bohém, csapodár ember volt. Emlékszem, valami dizóz körül tört ki a botrány. No, ne érts félre, az asszony nagyon tisztességesen viselte a sorsát. Nevelte a gyerekeket, természetesen, volt miből... Jaj, de meleg van ma! Nem találd? — fordította a szót hirtelen a szokásos témára Gerő. Később azonban ismét visszatért az előzőre: — Amikor ez a botrány kitört, valahogy széthullt a társaság, én is elszakadtam tőlük. Nem tudom, Oszival is mi lett? — nézett ki az ablakon a főorvos, aztán szokása szerint előrancia-gálta a zsebőráját és sietve indulni akart.

Mezőfi úgy tett, mintha az időjárásan törné a fejét és semmi másra nem gondolna.

— Kérlek, **Voronyezsnél ilyenkor kutya világ volt.** — kezdte, de erre meg a főorvos nem tudott figyelni.

A folyosó végén **mégegyszer megfordult és odaintette Mezőfit.** Megfogta az ezredes kabátgombját és vizsgálódva nézett a szemébe:

— Én mégiscsak egy vén hipochonder vagyok. Esküszöm neked, amit a betegről mondtam, szentigaz. És az is igaz, hogy én gyakran ettem, ittam náluk. Mi tagadás, ez is való igaz. — Ugyan, kérlek ,sz, ez természetes.

A beteg ezalatt a kórteremben egyre inkább szorongott. Ugyanakkor napról-napra jobban beleélte magát abba, hogy az ő vőlegénye ott él, ott tanul abban a csodálatos fiúiskolában és talán nem is sejtí, hogy arája itt szenved, ebben a pokolban, ahová az emberek jóakaratóból, de valami hatalmasabb szervezet sugallata alapján került.

Bázsoszká nagyon félt. A betegek olyanokat beszéltek, hogy itt a nővérek ösz-zecserélik a gyógyszereket, mérget kevernek az ételbe amak, akire haragszanak, akitől már nagyon szeretnének szabadulni. Mosdatáskor elejtik, hogy törjön el a lába és kapjon tüdőgyulladást, ami ellen aztán semmit sem adnak.

Amikor ezt kitalálta valaki, egész éjjel álmatlanul forgalódtak az ágyban és másnap az egész társaság lázas levélírásba fogott. Aki nem bírta már a tollat, ceruzát tartani, szomszédját kérte meg, hogy segélykérő sorait vesse papírra, úgy hogy az nap egy segítség-kiáltás volt az egész kórterem. Szálltak, röpködtek a borítékok, hátulról a legkülönfélébb hozzátartozók címeivel: „Gyertek azonnal értem, mert itt halomra ölnek bennünket!”

Csak Bázsoszká nem írt és nem iratott senkivel. Pedig az ő kétségbeesése sem volt kisebb a többiekénél, sőt, amióta észrevette, hogy nem szeretik, valósággal

szűkölt, hogy ő lesz az első, akit eltesznek láb alól. Dehát ő még iratni sem tudott senkivel, mert nem tudta magát kifejezni, azután pedig egyik gyerekének a címére sem emlékezett. Nem maradt más hátra, mint abba a reménybe kapaszkodnia, hogy a szomszédban az a fiú tudomást szerez róla és egy bizonyos napon éppen amikor a kórházban az ő meggyilkolására készülődnek, hirtelen betoppan és lóháton megszökteti.

Ettől kezdve folyton-folyvást valami homályos regény,- vagy filmfoszlány kelt életre benne, de oly elemi erővel, hogy szentül hitte, mindaz övele történt meg és nem mással. A fiú a legkülönbözőbb égi és földi hatalmakkal való hosszú viaskodás után végre megleli a leányt, aki közben szörnyű veszedelembe került: zárdába, vagy sárkányok közé, ahol vele együtt, testével akarják megölni szívében a szerelmet.

Jött a vizit.

— Főosuri, a kertbe szetnék, igen, oda, az udvarra, igen! — dadogta izgatottan Bázszoszká és ügyetlenül bár, de a kezét is összetette. Felült az ágyában, arca sugárzott az izgalomteli várakozástól. S hiába voltak Mezőfi és az osztályos nővér gyilkos pillantásai, nem rettent vissza, mert úgy érezte, ő, Bázszoszká semmit sem veszíthet. Ha pedig nyer, márpedig így élt benne a sejtés, mindent megnyerhet. A szerelemre vágyakozó leány megkaphatja a legdrágábbat: a fiú szerelmét.

— Jó! Engedjétek ki! — mondta Gerő doktor Mezőfinek. — Hadd menjen!

Az ezredes arca hirtelen elkomorult. Szeme szikrát vetett és összeszorított fogakkal bölintott. Hang nem jött ki a torkán.

Az osztályos nővér azonban nem tudta túrtörtetni magát.

— Nodehát menni se tud! Főorvos úr! — fortyant fel. — És nekem nincs annyi ápolónóm, hogy külön-külön, minden egyes betegemhez odaállíthassak valakit. Ennek pedig egy nem is elég. Ez menni se tud, főorvos úr!

— Nem baj! — macacskodott Gerő. — Kisérjék le és tegyék le az udvarra! -- volt az utolsó szava.

Az osztályos nővér azonban nem hagyta magát. A főorvos füléhez hajolt és pulykavörös képpel sugdosta:

— Nem tudom, tetszik-e tudni, hogy ez a bolondok házából jött?

— No és! — mondta ingerülten Gerő, mert már sajnálta, hogy betegágnál ennyi időt kell eltöltenie és gondolatban az órájára pillantott. — Tudom. Onnan jött, de most itt van! — zárta le a vitát és ezzel tovább mentek.

Am alig jutottak el a terem másik sarkáig, amikor észrevették, hogy Balázsfiné fölkel az ágyból és ide-oda fogódkodva útnak indult. Ez olyan gyorsan zajlott le, hogy igazán ámulatba ejtett mindenkit. Csak álltak és nézték. Mintha földbe gyökerezett volna a lábuk. Senki sem kapott utána.

És Bázszoszká valósággal rohogott, meg sem lehetett volna állítani. Hajában lenggett, lobogott a piros szalag arcán, az üdvözültek mosolya. Mint aki halottaiból ébred és megy, megy valami nagy fényesség irányába.

Amikor a folyosóra ért, lassan, ünnepélyesen utánaindult az egész vizit. De csak az ajtóig mentek, onnan nézték. Valósággal megbabonázva figyelték, hogy alig tántorog, alig fogódkodik és a lába sem remeg annyira, mint azelőtt.

— No tessék! — szólalt meg elsőnek Gerő, amikor feleszmélt. S miután megállapította, hogy alapos késésben van, megfordult és szó nélkül eltávozott.

Mezőfi sem folytatta tovább a vizitet, ehelyett intett a főnővérnek, hogy négy-szemközt óhajt vele beszélni.

A raktárszobában ültek le, ahol az osztályos nővér tanyázott, naphosszat számolta a ruhadarabokat és egyeztetette a különböző leitárjegyzékekkel.

— Emocionális faktorok ... Na ja! — dünnyögte magában az ezredes és mindkét botját az asztalnak támasztva, leereszkedett egy székbe. Még dörmögött valamit, aztán felütötte a fejét és a nővérhez fordult:

— Mit kell magának ellenkeznie? Elvégre ő a főorvos, és amit egyszer kimondott, az mindnyájunk számára parancs. Érti? korholta az osztályos nővért. — Na persze maga nem volt katona. Nem tanulta meg az engedelmességet...

— Tudom, főorvos úr, én tisztában vagyok vele. De amikor én felelek itt minden darab holmiért, — vágott közbe sirástól remegő hangon a főnővér. — És ha elvesz valami, ki fizeti meg? Hogyne! — tört ki belőle a keserűség és könnyes szemmel mutogatta sorba a szekrényben összehalmozott raktári tárgyakat: a pokrócokat, a tornyosuló, patyolatfehér lepedőhegyeket, a törülközőket és a párnahuzatokat. — Ma reggel számoltam, még minden megvolt, minden egyes darab. Az ágyakon is megszámláltam. De ha történetesen ez a beteg, ez a Balázsfiné valahol elhagyja a ruhámat, ami rajta van, akkor mi lesz? Mit tetszik erre felelni?

Ekkor lépett be a portás és közölte, hogy Mezőfi doktort telefonhoz hívják.

Az osztályos nővér gyorsan megtörölte a szemét, a szekrények ajtaját bezárta és mint akinek rossz sejtése támad, aggódó arccal, némán indult az ezredes után.

Mezőfi kíváncsi izgalommal vette át a feléje nyújtott kagylót.

A szomszéd iskola igazgatója telefonált. Kérte, hogy azonnal küldjenek át valakik, mert az egyik kórházi beteg óra alatt belopódzott az iskola folyosójára és a szünetben a padlásfeljáróhoz csalogatta a diákokat.

— Azt vallják ezek a „himpellérek” — kiabálta felháborodott hangon az igazgató, — hogy a nő a kezével integetett nekik, illetlen szavakat hebegett, aztán lefeküdt a vasajtóhoz és a tízpercben az iskola valamennyi tanulója a korlátba kapaszkodva nézte. Később a nő kiabált, sikoitozott. Most is érthetetlen szavakat ordibál. Hát ez hallatlan! Ilyen még nem fordult elő nálam! — méltatlankodott az igazgató aztán dühösen lecsapta a kagylót.

Mezőfi komor, hivatalos hangon tolmácsolta az iskolaigazgató szavait a főnővérnek. — Ugye megmondtam! — villant a nő szeme és két ápolónót szalájtott át a szomszédba. Később maga is átment. Valósággal repült. „Ugye mondtam, ugye tudtam, hogy ez lesz a vége.” — mondogatta magában az egész úton.

A nővérek elhivatottságuk teljes tudatában lépték át az iskola küszöbét. Időnként fel-felhördültek, amikor az igazgató részletekbe veszve mesélte nekik az esetet, amit ő példátlan pedagógiai abszurdumnak nevezett:

—Képzelmek el, kérem! — mutatott a padlásfeljáró felé: itt ment fel a beteg, innen integetett, itt feküdt le, és ezután?... Mondják meg őszintén, felelhetek-e én itt ezek után valamiért?

Odaát Mezőfi sebtiben megrendelte a mentőket, nyomtatványokat töltött ki, amikor ismét megszólalt a telefon. Gerő doktor jelentkezett. Az ezredes kaján arccal, de udvarias hangon újságolta, mi történt, amióta a főorvos elment:

— Kérlek, már intézkedtem is, hogy vigyék vissza a zártosztályra. Ez nem ide való eset, kérlek!

Gerő nem tett megjegyzést. Nem is erre volt kíváncsi. A vérvizsgálat eredménye iránt érdeklődött.

— Óh, igen, megjött. Negatív. Persze, ez várható volt — közölte a boldogító hírt Mezőfi.

A főorvos azonban nem nyugodott meg egészen:

— Nem ajánlod, hogy mondjuk egy hónap múlva? ...

— Megismételni! Feltétlenül meg kell ismételni! — vágott Gerő szavaiba Mezőfi, miközben széleseben rótt a betűket a papírra.

Bázsoszká a nővérek karjai közt meglepő nyugodtsággal viselkedett. Arcán valami mennyei boldogság tükröződött. Kiegyenesedve, szinte méltóságteljesen lépkedett a szirénázva érkező mentőkocsi felé és türelmesen megvárta, amíg az osztályos nővér a mentőápolónak mindent elmesél, miközben folyton megfélekedzik a leltár átadásáról.

„Igen, most ez a szokás. S én egészen elfelejtettem,” — gondolta magában Bázsoszká. — „Igen, most nem lóháton szöktetik a lányt, hanem autóval.”

Egyet, egyetlen egy dolgot tudott biztosan, még ilyen elbutult elmével is, hogy soha, de soha életében nem volt annyira boldog, mint azokban a percekben, amikor a kórház udvaráról, a halottasház mellől nagy zúgással megindult vele a mentőkocsi.

VIHAR BÉLA:

Merengés a tányér előtt

*Mi lesz majd akkor...? — ez a gondolat
villant agyamba, míg számos falat
került asztalra, és a jó ebéd
hirdette ínyes, vidám ünnepét.
Szálltak a páraszárnyú fűszerek
libegve a tányérom felett,
a tál öbléből lassan fölfele,
s megkezdte művét az anyagcsere
nyitányaként a reflex-folyamat,
majd kést ragadtam, villát, kanalat.!*
*Jó étvágyat! — mosolygott reám
kacéran a kecses porcelán.*

*Mi lesz akkor? — elmélkedésemet
folytattam, habár hozták a levest.
Mi lesz?... igen... ha az emberiség
minden gyermekének jut ebéd
és kedve szerint kiki jóllakik
az egyenlítőől a sarokig:*